Oratio Inauguralis

HABITA

EDENBURGI

Id. *Mar.* 1689.

A

Dom. *GEORGIO MACKENZEO,*

DE

Structura Bibliothecæ purè juridicæ,

Et hinc

De vario in Jure Scribendi genere.

LONDINI:

1689.

2:0
(40) £30
W-3M190

Oratio Inauguralis

HABITA

EDENBURGI,

Id. *Mar.* 1689.

QUintus jam volvitur annus, (Auditores Clariſſimi Doctiſſimi) ex quo Advocatorum facultati viſum eſt, donariis & ſymbolis a benefactoribus & candidatis noſtris famæ conſecratis, Bibliothecam ſolis Juriſconſultorum ſcriptis, Juris prudentiæque inſervientibus ornatam erigere & inſtruere. Et licet rei novitas ad hoc nos allicere poſſit, cum nulla hujus generis Bibliotheca adhuc extet;

primitiæq; & Deo & Hominibus placeant ; rapiantq; in ſui admirationem vulgi uſu non trita ; omnibuſque arrideat, primos potius etiam minutiorum eſſe autores, quam in excellentioribus ſecundos: hiſce tamen ſolidioribus ad hanc Bibliothecam noſtram inſtruendam adducti ſumus argumentis.

Cum virum totum, ingeniumq; externis ſtudiis nec implicatum, nec diſtractum requirat Juris-prudentia, æmulorum impatiens; conſonum erat Bibliothecam, in quâ docti noſtri verſantur, ab hujuſmodi ſtudiorum Auctoribus puram conſervare, ne ad adulteros amplexus ſolicitarentur.

Curioſis & doctis, etiam ditioribus, non erat ea omnium Scriptorum copia, quæ hic ſummâ curâ & ordine collecta eſt, quaq; pro indiviſo (ut moris erat in aureo ſæculo) omnes nunc fruuntur, ſine ſumptu ullo abundè inſtructi, ſine ullâ ſolicitudine locupletati; atq; ita nihil nobis niſi ingenium & induſtria deerunt. Nam quicquid Græca

ca & Romana invenit ſapientia, quicquid eorum inventis ſerior aliarum gentium experientia addidit, quicquid hæc doctorum corona bono publico conſignavit, quorum ingenio nihil arduum, nec induſtriæ impervium, quorum opera quaſi ſemper nova etiamnum delectant, & in quibus nihil eſt quod ſuum quiſque non optaret, hoc jam noſtrum fœlici hâc fit adoptione. Nobis vigilârunt *Cujacius*, *Bachovius*, aliiq; hujus aurifodinæ effoſſores, quorum ſudore & laboribus nos jam ad votum ditati ſumus.

Ut olim in foro Attico & Romano, benè fictâ immortalitate, etiam poſt mortem in ſtatuis ſuis ſpirantibus vivebant de Republicâ bene meriti, ita & hîc, clara illa ingenia, quæ Juriſprudentiam excoluere, in ſuis vivunt voluminibus, quæ æris inſtar polita, perenniora erunt ære, quæq; exeſis ab edace tempore ſtatuis inveniet forſan Angelus ille, qui mundum hunc eſt incenſurus. Excogitet ſtulta adulatio (ne-

bulonum eloquentia) elogia Tyrannis peſſimè adoptata, inficietq; marmora vultu malè collocato, virtute ſolâ ſibi quiſque ſtatuam eriget duraturam; nam ut quiſque fortunæ, ita famæ ſuæ optimus faber. Riſu enim, non honore ſunt digni, qui famam non merentur, ſed emunt: beati autem, quibus gloriæ monumenta, honoris ornamenta, laudis inſignia in bonorum doctorumque animis conduntur & collocantur. Vera etiam gloria Juris noſtri ducibus hîc attributa, ſanam non febricitantem æmulationem, Bibliothecam noſtram intrantibus accendet, laudandum ambitum, ſanctamque veri & juſti avaritiam. Scandant alii tribunalia adulatione parta, è quibus pauci deſcendunt, multi præcipitantur. Nobis placebit *Ciceronem* Advocatum illum glorioſum æmulari, qui ipſo *Cæſare* teſte, omnibus triumphis tanto majorem Lauream adeptus eſt, quanto plus erat ingenii, quàm imperii Romani terminos promoviſſe; ſanctumq; illum *Catonem* mor-

mortalium integerrimum, Juriſconſultorum ſagaciſſimum, quem *Virgilius* invidendo exornat elogio, dum illuſtrioribus Romanorum ducibus recitatis, nec quò altius aſſurgeret, haberet, venerandum agmen ita clauſit,

——Et his dantem Jura *Catonem.*

Erit etiam hæc Bibliotheca noſtra *Lycæum* aliud, aliaque porticus, & Stoa, ubi ſe præclara ingenia innocuis exercebunt velitationibus. Aliquando enim propoſitâ & in diem alium prorogatâ quæſtione, unuſquiſq; eam ſuis ditabit & decorabit meditationibus, dicenda majore curâ parans, quam ſi ingenti invitaretur ſalario, aliorumq; lucubrationibus veluti propriis delectatus, ſociorum lumine ſuam facem accendens. Ita quicquid in jure difficile, expeditum reddetur; & quicquid obſcurum, illuminabitur: dumq; omnes ſcalas difficultati admovent, expugnari eam neceſſe eſt. Aliquando etiam melliſluâ oratione, harum doctarum diſſertationum aſperitas, lævigabitur; &

hîc, ut in *Sampſonis* Leone, ex forti dulcedo proveniet. Doctioribus etiam delegabitur provincia juſtos authorum characteres, ex probatis Juriſ-conſultis, eruendi; cum ſummâ tamen cura, ne ab his ſeducamur, quos ambitio vel ira excæcârunt, quorum vis omnis in aculeo eſt.

Hunnii opera, piis *Bachovii* manibus, tanquam holocauſtum comburenda credimus; iis autem *Fabri* rationalia, quia Advocatis utilia, non concedemus. Aliis ex hiſce delegatis mandabitur, ut recentiores expendant, quorum cenſura nondum extat; ſed judicium illud in Archiva noſtra non eſt referendum, antequam in frequenti confeſſu probatum fuerit. Hujus ſcrutinii exercitio, ingenium noſtrum robur acquiret, & vitabunt poſteri indoctos, tanquam horrendos & rudes Scopulos.

Libros noſtros Juridicos in quinq; Scholas diviſimus. Prima eſt Auctorum Jus Romanum tractantium. Secunda eorum, qui Græcam excoluere

Juris-

Juris-prudentiam, Tertia eſt Feudiſtarum, Quarta, Canoniſtarum, Quinta ex Practicis conflatur: Et hæ inferiores claſſes ſubdiviſæ ſunt.

Inter Juris civilis Auctores primus locus Textui, ejuſque variis editionibus debetur; ille enim ut ſtudii noſtri, ita & Bibliothecæ fundamentum; Divinum illud opus, quod Cœlo potius quàm Romæ debemus; & illinc demiſſum, ut legiſlatoribus exemplar, & gentibus arbiter eſſet; ita collectis hominum votis reſpondens, ut non ab hominibus, ſed ab ipsâ naturâ humanâ fabricatum diceres; eſſentque illi non operis hujus auctores, ſed rectæ rationis, opus hoc dictantis, amanuenſes.

Secunda claſſis erit Veterum, quorum integra opera vel fragmenta, martyrio iis per *Tribonianum* deſtinato, feliciter divinâ providentiâ, ſubducta ſunt, qui textûs noſtri fontes dici poſſunt.

Tertia erit Gloſſatorum, qui primi inter Latinos Jus noſtrum illuſtrarunt, qui-

quibus ſucceſſerunt Commentatores gloſſatorum fratres, ſed natu minores; & quos gloſſas diffuſas appellare convenit, casûs legum exhibentes, in rationes dubitandi & decidendi inquirentes, & textûs inter ſe conferentes ac conciliantes; licet quidam etiam ſint, qui conciliationes has, vel enantiophana per ſe tractarint.

His proximi ſunt Conſiliorum auctores, qui de Jure conſulti reſponſa ſua non, ut veteres, paucis (oraculi inſtar) verbis reddidere, ſed & ſententiam ſuam textibus & rationibus plurimis confirmarunt. Antequam enim jus Romanum a foro adoptatum fuerat, dumque ejus ſcientia in Cathedris ſolis adhuc lateret, Profeſſores hi conſiliis ſuis Jus noſtrum oppreſſerunt: poſtquam autem Jus hoc Advocatis innotuit, rarius conſulti Profeſſores, rariora edidere conſilia; ideo ad quæſtiones illuſtres, varias reſolutiones, diſputationes & controverſias ſe contulere. Advocati etiam controverſias forenſes, qui-

quibus patrocinabantur, ubique ferè ſcripſere: Galli autem ſoli orationes ſuas forenſes, eloquio pariter & eruditione nitidas ediderunt: Controverſiarum verò ſcriptores nuda, & ſicca tantum argumenta nobis tranſmiſere ſua; cujus diverſitatis ratio eſt, quod apud unos Gallos & nos, vivâ voce & fusè, Romano oretur more. Aliarum ergo gentium Advocatos, ut fuſius & elegantiùs ſuos exornent caſus, Galloſque ut orationes ſuas forenſes (vulgo Plaidoyez) Latiné ſcribant, rogatos habemus: ita enim fratribus ſuis alibi orantibus auxilio erunt, & ſicut *Babylone* olim confuſæ in exitium humanum linguæ, ita & communi noſtrâ Latinâ hoc reſarcietur damnum; ipſa etiam fama Latinè nunc tantummodo loquitur, in cujus linguæ ſocietate docti omnes conjuncti, hanc tanquam ſcientiarum omnium vernaculam, & patriam venerantur.

. Incruſtatum

Incruſtatum olim, quaſi leprâ Philoſophicâ, corpus Juris noſtri, & mirabatur Juriſprudentia *Romana* ſe de præſcriptionum cauſâ formali, & finali, alieno mugientem ore: ſed Græcis & Latinis literis cœleſti beneficio renatis, harum ope, multò pulchriùs & perfectius Juris civilis corpus Criticorum curâ limatum reſurrexit. Illi enim poſt *Alciatum*, *Budæum*, *Cujacium*, textum noſtrum illuſtrarunt, vel obſervationibus, vel emendationibus, vel variis lectionibus: poſt autem enodatas ab Anteceſſoribus difficultates, ad probabilia tandem deſcenderunt, quæ in claſſem unam per ſe colliguntur. Et licet horum plurimi corpus Juris civilis lacerarint, non ſanarint, & à practicis nimium negligantur; eorum tamen curæ debemus, quod intelligi poſſit liber ille, per quem unum alios intelligere poſſumus. Nec minus harum emendationum ope, quam teleſcopiis & microſcopiis, mirum in modum illuſtrata

eſt

eſt recentioribus hiſce ſæculis Philoſophia naturalis: nam ut ait *Huberus*, qui ad illorum ſcripta ab *Accurſianis* & *Bartoliſtis* tranſeunt, non aliter ſecum agi putabunt, quàm ſi è domo ſitu, & aranearum telis obſitâ, in ædes pulcherrimas, argento, aureâque ſupellectili renidentes aſcendant. Eadem argumenta novam, rejectâ *Accurſianâ*, gloſſam ſcribendi neceſſitatem evincunt; ille enim annum quadrageſimum egreſſus, antequam linguam Latinam addidiciſſet, audaciâ forſan vituperandâ gloſſam agreſſus eſt; cum non ſolùm ipſe, ſed & ſæculum, in quo vixerat, vim linguæ Latinæ, in quâ Digeſta, & Græcæ, in quâ plurimæ Codicis Conſtitutiones, omneſque novellæ ſcriptæ, aſſequi non potuerit. Illi etiam hiſtoria Juris civilis, ejuſque formulæ, aliæque antiquitates ignotæ fuerunt; unde evenit, quod à *Cujacio*, aliiſque, ejus gloſſa meritò in unaquâque ferè caſtigetur paginâ, tyroneſque adhuc incautos ſeducat, potiùs

quam

quam inſtruat. Sed licet hoc ævo, non illi imputandum ſit; (quia nemo in crepuſculo clarè videre poteſt) cum tamen hodie leges a Criticis puritatem, ab Enantiophanon ſcriptoribus pacem, a deciſionibus ſupplementa receperint; æquum eſt ut novâ etiam gloſsâ, quaſi aliâ veſte, poſt tot ſæcula ſplendeat corpus Juris noſtri civilis. Verùm committenda eſt hujus gloſſæ provincia, non uni ſed pluribus, & his etiam, qui inter doctos Juris Coryphœos palmam obtinent; hi enim textûs Majeſtatem verentes, nihil eâ indignum poſteris tranſmittere audebunt.

In gloſſâ novâ, quam optamus, adjiciendæ forſan legibus Romanis celebriores ſupremarum curiarum deciſiones; quæ has vel interpretantur, vel ſupplent; digeſtorum ſtylo & brevitate, quantum decrepitæ noſtræ eloquentiæ ſenectus ferre poteſt, conſcriptæ. Quò pacto deciſiones hæ, quas dum nunc legimus ſæpe ſæpiùs oſcitamus,

oſcitamus, in corpus unum cum Jure Romano quaſi coaleſcent: vix enim credendum, Senatui *Pariſienſi*, vel noſtro tot ſæculorum experientiâ edocto, minùs eſſe ingenii quàm uni Prætori *Romano*; præſertim antequam Prætores illi *Papiniani* perſpicuitate, & *Ulpiani* ſedulitate inſtructi erant, ut ſunt noſtra hodie tribunalia.

Paratitularii claſſem aliam obtinent, qui Juris *Romani* effigiem miniato quaſi opere contractam, ſed vero lumine irradiatam nobis exhibuerunt.

Alia claſſis erit Repertoriorum; quibus adſcribuntur, qui Concluſiones Generales, Theſauros, Communes Opiniones, Indices vel Lexica ſcripſerunt. Hæc Juriſconſultorum horrea videntur, in quibus ſervi tantum laboribus ſeſe frangunt.

In ultimam claſſem, & quaſi in aliam Inſulam relegandi ſunt Vigelius aliique Methodiſtæ, Syſtematici, Syntagmatici; qui cum omnes ad famam aditus viderent ab Anteceſſoribus ſuis

præoccu-

præoccupatos, Jus noſtrum in aliam methodum transfuderunt. Sed cum Jus *Romanum* ſine ſuâ methodo addiſci non poſſit, novam excogitando auditores ſuos onerarunt potiùs quam inſtruxerunt; Ut & illi, qui cum ſuis *ampliatur decimo tertio, & limitatur decimo nono* lectores nauſeâ affecerunt.

Secunda Schola eorum eſt qui Juriſprudentiam Græcam, vel Græco-Latinam condiderunt aut illuſtrarunt. Juriſprudentiæ ergo Græcæ Scriptores (Magnæ gens æmula *Romæ*) hic inveniuntur: *Athenis* & *Spartæ* primum illuxit Juriſprudentiæ crepuſculum, & naſcentibus radiis, *Romanis* viam ad Juris ακμην monſtravit, quam illi maturâ attigerunt experientiâ, apud quos Juſtitia in ſuo culmine effulſit. Poſtquam autem *Roma* magis ſuo luxu, quam externo milite perire cœpit, cum Juriſconſultis periit Juriſprudentiæ gloria: & poſtquam Jus noſtrum per ſexcentos annos Græcè redditum fuiſſet, tandem inverſo ordine in oriente

ente occidit; Imperio enim *Româ Conſtantinopolin* tranſlato, ibi etiam Jus Romanum, at ſine Romana ἀκεφαλία obtinuit. Placet tamen unamquamque Juris ætatem intueri; & licet *Athenis* infantis inſtar tantum balbutiret, & in gravi ſuo ſenio *Conſtantinopoli* delirare orſum ſit, prodeſt tamen ſcire, quid prima naturæ ratiocinantis dictata apud illos ſuaſerint? & quid apud hos ſtatuerit, & comprobaverit uſque ad extremum ſpiritum recta ratio? Nec forſan ſaniores Commentarii reperiri poſſunt in Digeſta illa Romana, Inſtitutioneſque *Conſtantinopoli* compoſitas, quam Græca illa tranſlatio in *Baſilicis*, & Græca illa inſtitutionum paraphraſis apud Theophilum: quæ cum edita eſſent ipſo illo ſæculo, quo fabricatum noſtrum Corpus Juris, fabricantium ſenſum in illo concinnando facile aperire & explicare poterant; quod (ſi Deo placeat) juſto

ſto opere aliquando latius bono publico apparebit.

Tertia Schola erit Feudiſtarum; quorum textus a Barbara gente, ſæculo Barbaro congeſtus, ſæculi Barbariem ſapit. Jus Civile ubique libertatem Romanam ſapit, & libertatem quam ſibi optabant Romani aliis conceſſerunt. Jus autem Feudale ſervitutem ſeu vaſſallagium pro fundamento habuit, eratque ſervitus apud Juris Feudalis conditores, virtutis præmium. Jus tamen hoc, ſepulto Jure Romano, vel Eclipſin paſſo, radices egit, gentiumque ad jugum natarum depreſſit ingenium: cum Jure tamen Romano, poſtliminio etiam reſtituto, (tanquam divo fratre) nunc ubique fere regnat, ſuoſque habet interpretes in eaſdem claſſes diſtinguendos, qui textum indoctum doctiſſimis Commentariis, Conſiliis, Controverſiis, & Deciſionibus ornarunt.

Quarta

Quarta Schola erit Canoniſtarum; cum enim Jus Canonicum ſit Simia duntaxat Juris Civilis, (excepto ſtylo qui *Gothicus* eſt) in eaſdem Claſſes colligi poſſunt ejus interpretes; ſi unam addas ex Caſuiſtis conflatam, artem illam animarum inſidiatricem, quæ dum iis inſervire profitetur, dominari ſtudet. Pro more tamen, & ne hæc noſtra Bibliotheca manca videretur, horum quoſdam hic exhibuimus, ut non minus habeant noſtrates quos fugiant, quam quos ſequantur.

Quinta Schola erit Practicorum; inter quos Regnorum Rerumque publicarum Statuta agmen ducunt, quæ nos eadem curâ comparavimus, ac ſi iis ſubditi fuiſſemus. Et ubi vel in condendis Legibus, vel formandis Deciſionibus, diſſidia in noſtris Curiis oriuntur, a Juriſconſultis inquirendum, quid in his caſibus exteræ ſentiant gentes? Plus enim valere de-

bet totius gentis, quam unius Doctoris Judicium.

His ſuccedunt, qui Jus Conſuetudinarium ſuarum gentium tradiderunt; & forſan gemini hi, ſcil. Statuta & Conſuetudo, Jus ſcriptum & non ſcriptum, in unam claſſem redigi poſſunt, licèt honoris ergo unicuique horum ſua debeatur regio.

Tertia claſſis erit eorum, qui in hæc Statuta, vel has Conſuetudines, Gloſſas, Commentarios, vel Obſervationes ſcripſerunt.

Quarta erit eorum, qui Deciſiones Supremæ cujuſque Curiæ collegerunt; odi tamen Deciſionum prophanum vulgus & arceo, quas vel Magiſtratuum metus extorſit, vel fallens aurum emit, eaſque etiam quæ oſcitantibus excidere Judicibus: Nec ſaniorum repetitione (ut nunc moris eſt) laſſandus eſt liber animus;

mus; ne quæ erudire debent, nauſeam pariant. In harum etiam Deciſionum gremio argumenta, & rationes ſententiarum genitrices fusè explicatas invenire cuperem, auctoribus ita tum Advocatorum, tum Judicum munera obeuntibus. Optandum tamen eſſet, ut & in his & alibi, dum Germani facti ſpeciem, vel clauſulas controverſas narrant, non vernaculâ, ſed Latinâ (imperiali & victrici illâ) Linguâ uterentur; nam nunc velatâ nobis facti ſpecie, reliqua omnia inutilia redduntur.

Ultimam obtinebunt, modeſtiæ ſuaſu, Juris noſtri Municipalis ſcriptores; qui ideo pauci ſunt, quòd *Scotici* ſit ingenii ſcribenda potius orare & judicare, quàm quæ orarunt & judicarunt ſcribere.

Sunt & Auctores *Amphibii*, qui vel inter interpretes Juris Civilis,

vel Municipalis reponi poſſunt; & horum præcipui ſunt Collatores vel Juris Moſaici, vel Canonici, vel cujuſvis Gentis cum Jure Civili. Loco autem collationum, quæ nunc ſupra modum turgent repetitione omnium, quæ vel Jure Civili, vel Patrio clarius & uberius traduntur, paucas tantum deſideramus ſchedulas, Leges & Conſuetudines illas exprimentes, quas unaquæque natio Juri Civili addidit; una cum rationibus quibus ſuaderi poſſunt, ex quibus poſtea in librum unum collectis, vicinæ Gentes leges ſibi haurient neceſſarias. Gratum etiam reipublicæ Juridicæ foret volumen unum, gentium diſſidentium Jura diſcrepantia, in oppoſitis columnis, uno Intuitu exhibens; & aliud in quo libere inquireretur, quænam ex his ad rationis normam rectius ſint conformata.

Inter

Inter *Amphibios* etiam reponendi ſunt Tractatuum Auctores, qui quicquid vel Textus, vel Critici, vel Commentatores, uel gentium Statuta, vel Deciſiones ſeparatim docuerunt, in unum cumularunt: & hi hodie Lectores omnes ad ſeſe trahunt, & fere detinent; hoſque ſolos ob multitudinem, ſecundum ſubjectam uniuſcujuſque Tractatus materiam, ordine Alphabetico digeſſimus. Caveant ab hoc oceano (in quo plures miſerè obruuntur, quam proſpere navigant) rates fragiliores, quæ ne vel bolide jactâ fundum attingere queunt, & quibus ejus etiam littus legere periculoſum.

Deciſionum etiam Scriptores, non ſolum Regionum earum, ubi jus Romanum obtinet, ſed & aliarum, quæ Jure Romano ſuum ditant, aut inter Auctores Juris Civilis, vel Municipalis numerari poſſunt. Quidam ut Philoſophi Morales, de jure na-

turæ quædam divinarunt, quæ *nihil ad Edictum Prætoris:* alii tanquam Theologi de Juſtitia & Jure integros evomuerunt Tomos, qui inter Canoniſtas claſſem obtinere non debent, cum etiam Reformati hæc tractarint: alii ut Politici de Jure gentium & Jure publico multa nugati ſunt, qui inter excentricos per ſe ſunt reponendi; quorum pauci de Republica Literaria bene meruere, pro re nata, non autem integri, cum honore & fructu legendi. Hæc autem omnia potius ex Jure noſtro, quam jus noſtrum ex his colligendum eſt.

Tria ſunt Studia Juriſprudentiæ inſervientia, *viz.* Hiſtoria, Critica, & Rhetorica, & hinc fit quod Catalogus noſter abundet Hiſtoricis Græcis & Romanis, ex quibus origines & occaſiones Legum, ut & indoles Legiſlatorum eluceſcere poſſunt. Ex Poetis etiam, aliiſque claſſicis, vis

vis & energia verborum in Jure noſtro frequentium erui poteſt; ſuntque optimi quaſi Commentarii in fuſiſſimum illum de Verborum Significatione titulum. Et quia antiquis Commentatoribus Hiſtoriæ & Criticæ Scientiæ ferè prorſus fuerant peregrinæ, ideo Juriſprudentiam, noſtram & ſuam famam fœdis macularunt notis: nec ſine harum ope, *Antonium Fabrum* alioſque Tribunalium Coryphœos, in famæ faſtigium provehere poterant acre ingenium & erudita praxis.

Eam docti omnes colunt Linguam, in qua traditus eſt Scientiæ cui incumbunt textus; Theologi Hebræam, Medici Græcam, Juriſconſulti Latinam, & præcipuè Digeſta Latini Sermonis fontem purum putum; quæ Laurentius Valla cum arce Tarpeia comparat. Nam ut hæc, urbe captâ & incensâ, non tantum ſola manſit inviolata, ſed recuperandæ

randæ totius urbis & imperii occaſionem præbuit; ita & hos Libros non modo puros & ſanctos, cum omnia Barbariei ſitu obſita & contaminata jacerent, ait eſſe ſervatos; ſed per quotidianam illorum lectionem, & ſemper aliqua ex parte incolumem, atque in honore fuiſſe Romanam Linguam, & brevi ſuam dignitatem atque amplitudinem recuperaſſe.

Quoniam etiam Eloquentia eſt optima Juris (quia & mentis) interpres, ideo quotquot Oratores vel *Græcia*, vel *Latium* genuit, hic ſuis fulgent radiis. Hi ſunt qui veritatem Eloquentiâ exornant, & Juriſprudentiâ armant; quorum ſublime ingenium nihil humile dictat, dumque ſuadere tantum ſtudent, admirationem pariunt.

Nos non fugit, immaturam hanc Catalogi impreſſionem, quaſi expoſitionem

tionem infantis accuſari poſſe: at non hic famæ, ſed utilitati conſuluimus; & hæc eam neceſſariam reddidit, ut paterent tum Senatoribus, tum Advocatis, Oracula hæc quibus juſtum & æquum dirigi debent; ſupplebitque hunc defectum, nova poſt aliud quinquennium editio.

Sperandum gloriæ cupidos, templum hoc Themidis ſuis donis locupletaturos; & ſibi perſuaſum habeant noſtri Benefactores, ſuam liberalitatem hic diutius, quam in monumentis aliis ſuperſtitem futuram; perire enim vix poteſt, quod literis & eloquentiâ ſuſtinetur. Evacuentur ergo poſt mortem, in hanc communem, privatæ Juriſconſultorum Bibliothecæ, ut flumina in oceanum; ita enim inofficioſum non erit teſtamentum, nec poſterorum hæreditatem ita expilabimus; ſed pro pauculis, & forſan peſſimis, plurimos & optimos iis comparabimus libros:

bros: & hic, ut alibi, ſæpe accidit, ut nihil tam inopiam inferat, quam proprietas, quæ nos arctat potius, quam ditat.

Nos Editiones primas potius quàm noviſſimas diligentur quærimus; præſumendum enim ipſum authorem illas curaſſe; irrepſiſſe autem poſterioribus novos errores, præſertim in citationibus, neceſſe eſt. Eadem ratione præferenda credimus opera vivo adhuc Authore edita; incertum enim eſt an poſthuma ultimam receperint manum; quod in Cujacii operibus nimium nobis apparet, ubi pro ſuis vulgo quæſiti ſuppoſititiique partus nobis forſan obtruduntur; immaturos verò obtrudi certum eſt. Sed quia plures ſunt editiones præſtantiorum præſertim Authorum, idcirco & primæ & ultimæ nitidioreſq; ſimul referendæ ſunt.

Quod

Quod nimio forſan ſumptu Libros decoravimus, nobis ignoſcendum, qui Juriſprudentiam tanquam Scientiarum imperatricem veneramur & colimus.

Legiſlatoris enim eſt regnare, & regnantes fulgere decet auro, arte nobilitato; Juſtumque credidimus in hos aurum impendere, quibus aurum debemus.

Spernite, Commilitones doctiſſimi, ornatiſſimi, quicquid Cœlo inferius, & æternitate brevius; negligite omnia præter famam ſalaria, cujus archiva ſunt libro vitæ proxima. Nobilius eſt mundum rectâ ratione, quàm ſceptro regere; & a ſapiente Juriſconſulto alienum eſſet, caducis Clientium negotiis plus quam immortali ſuæ animæ proſpicere.

Su-

Supereſt tantum ut gratias, quas poſſumus maximas, agamus Senatui noſtro illuſtriſſimo, ſub cujus auſpiciis noſtra crevit Bibliotheca, & cujus Deciſiones (veras & immortales Judicum imagines) in hoc Parnaſſo, Muſarumque ſinu, honore merito concelebrabimus.

FINIS.